

ATILLÂ DORSAY

*Dünyaya Açılan
Sinemamız ve
Yeni Bir Kuşak*

Türk Sineması (2010-2020)

Remzi Kitabevi

DÜNYAYA AÇILAN SİNEMAMIZ VE YENİ BİR KUŞAK / Atilla Dorsay

Her hakkı saklıdır.

Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Yayına hazırlayan: Eylül Duru

Kapak tasarımı: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-1974-3

BİRİNCİ BASIM: Eylül 2020

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul

Sertifika no: 10705

Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090

www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Seçil Ofset, 100. Yıl Mah., Matbaacılar Sitesi

4. Cad. No: 77 Bağcılar-İstanbul

Sertifika no: 44903 / Tel (212) 629 0615

İçindekiler

SUNUŞ, 9

Birinci Bölüm
ON YILDAN 180 FİLM, 21

<i>Abluka</i>	23	<i>Biz Böyleyiz</i>	50
<i>Ahlat Ağacı</i>	24	<i>Bizi Hatırla</i>	52
<i>Aile Arasında</i>	26	<i>Bizim Büyük Çaresizliğimiz</i>	52
<i>Albüm</i>	27	<i>Bizim İçin Şampiyon</i>	53
<i>Ali Baba ve 7 Cüceler</i>	28	<i>Bu İşte Bir Yalnızlık Var</i>	54
<i>Altın Eldiven</i>	29	<i>Buğday</i>	55
<i>Anadolu Kartalları</i>	30	<i>Bulantı</i>	56
<i>Ansızın</i>	30	<i>Cebimdeki Yabancı</i>	57
<i>Araf</i>	31	<i>Celal ile Ceren</i>	58
<i>Arif V 216</i>	32	<i>Celal Tan ve Ailesinin</i> <i>Aşırı Acıklı Hikâyesi</i>	59
<i>Aşk Kırmızı</i>	33	<i>Cennetteki Çöplük</i>	60
<i>Aşk Tesadüfleri Sever</i>	34	<i>Cep Herkülü: Naim Süleymanoğlu</i>	60
<i>Aşkın Gören Gözlere İhtiyacı Yok</i>	35	<i>Cingöz Recai: Bir Efsanenin Dönüşü</i>	62
<i>Atlıkarınca</i>	36	<i>Çalsın Sazlar</i>	63
<i>Ay Büyürken Uyuyamam</i>	37	<i>Çanakkale 1915</i>	63
<i>Aydede</i>	37	<i>Çekmeceler</i>	65
<i>Ayla</i>	38	<i>Çiçero</i>	66
<i>Baba Nerdesin Kayboldum</i>	40	<i>Çirkin Kral Efsanesi</i>	67
<i>Babam İçin</i>	41	<i>Çocuklar Sana Emanet</i>	68
<i>Bağlılık Aslı</i>	41	<i>Daha</i>	69
<i>Behzat Ç.: Seni Kalbime Gömdüm</i>	42	<i>Darbe</i>	70
<i>Behzat Ç.: Ankara Yanıyor</i>	43	<i>Deli Aşk</i>	71
<i>Ben O Değilim</i>	44	<i>Deliormanlı</i>	72
<i>Beni Unutma</i>	45	<i>Devir</i>	73
<i>Benim Adım Feridun</i>	46	<i>Dilsiz</i>	73
<i>Benim Dünyam</i>	47	<i>Direniş: Karatay</i>	74
<i>Berlin Kapıları</i>	48	<i>Dört Köşeli Üçgen</i>	75
<i>Bi Küçük Eylül Meselesi</i>	48	<i>Ekümenopolis: Ucu Olmayan Şehir</i>	76
<i>Bir Ses Böler Geceyi</i>	49	<i>Elveda Berlin</i>	77
<i>Bir Varmış Bir Yokmuş</i>	50		

<i>Elveda Katya</i>	77	<i>Kor</i>	116
<i>Ertuğrul</i>	78	<i>Körfez</i>	117
<i>Eve Dönüş-Sarıkamış 1915</i>	79	<i>Köstebekgiller: Perili Orman</i>	118
<i>Eyyvah Eyyvah 2</i>	80	<i>Kötü Kedi Şerafettin</i>	119
<i>Eyyvah Eyyvah 3</i>	80	<i>Kraliçe Lear</i>	119
<i>Fakat Müzeyyen, Bu Derin Bir Tutku</i>	81	<i>Kurtlar Vadisi-Filistin</i>	120
<i>Gece</i>	82	<i>Kurtuluş Son Durak</i>	121
<i>Gelecek Uzun Sürer</i>	83	<i>Kusursuzlar</i>	122
<i>Gerçek Kesit: Manyak</i>	84	<i>Kutsal Bir Gün</i>	122
<i>Gişe Memuru</i>	84	<i>Küçük Günahlar</i>	123
<i>Görölmüştür</i>	85	<i>Küçük Şeyler</i>	124
<i>Görümce</i>	86	<i>Küf</i>	125
<i>Guruldayan Kalpler</i>	87	<i>Madımak: Carina'nın Günlüğü</i>	125
<i>Güzel Günler Göreceğiz</i>	88	<i>Martıların Efendisi</i>	127
<i>Güzelliğın Portresi</i>	89	<i>Mavi Ring</i>	127
<i>Hükümet Kadın</i>	89	<i>Menekşe'den Önce</i>	128
<i>Hükümet Kadın 2</i>	90	<i>Merhaba Güzel Vatanım</i>	129
<i>Hür Adam</i>	91	<i>Meryem</i>	130
<i>Hürkuş: Göklerdeki Kahraman</i>	92	<i>Mucize</i>	131
<i>Istanbul United</i>	93	<i>Mustang</i>	132
<i>İçimdeki İnsan</i>	93	<i>Mutlu Aile Defteri</i>	134
<i>İçimdeki Ses</i>	94	<i>Müslüm</i>	134
<i>İftarlık Gazoz</i>	95	<i>Nadide Hayat</i>	136
<i>İkimizin Yerine</i>	96	<i>Napoli'nin Sırrı</i>	137
<i>İnşaat 2</i>	97	<i>Nebula</i>	138
<i>İşe Yarar Bir Şey</i>	98	<i>Nefesim Kesilene Kadar</i>	139
<i>İtirazım Var</i>	99	<i>Oha Diyorum!</i>	139
<i>İyi Oyun</i>	100	<i>Olanlar Oldu</i>	140
<i>Kâğıt</i>	101	<i>Organize İşler: Sazan Sarmalı</i>	141
<i>Kapı</i>	101	<i>Osmanlı Subayı</i>	142
<i>Kar</i>	102	<i>Ölümlü Dünya</i>	143
<i>Karakomik Filmler: 2 Arada</i>	103	<i>Öteki Taraf</i>	144
<i>Karakomik Filmler: Kaçamak</i>	103	<i>Paramparça</i>	145
<i>Karaoğlan</i>	105	<i>Pek Yakında</i>	145
<i>Karışık Kaset</i>	105	<i>Press</i>	146
<i>Kaybedenler Kulübü Yolda</i>	106	<i>Renksiz Rüya</i>	147
<i>Kaygı</i>	107	<i>Rüya</i>	148
<i>Kedi</i>	108	<i>Rüzgârda Salınan Nilüfer</i>	149
<i>Kelebekler</i>	109	<i>Rüzgârın Hatıraları</i>	149
<i>Kemerlerinizi Bağlayın</i>	110	<i>Sabah Yıldızı: Sabahattin Ali</i>	151
<i>Kesik</i>	111	<i>Saç</i>	152
<i>Kış Uykusu</i>	112	<i>Saklı Hayatlar</i>	153
<i>Kız Kardeşler</i>	114	<i>8 Saniye</i>	153
<i>Kings</i>	115	<i>Sen Benim Her Şeyimsin</i>	154
<i>Koca Dünya</i>	116		

<i>Sen Kimsin?</i>	155	<i>Trans İstanbul</i>	171
<i>Sibel</i>	155	<i>Türk İşi Dondurma</i>	172
<i>Siccin 3: Cürmü Aşk</i>	156	<i>Unutursam Fısılda</i>	173
<i>Sivas</i>	157	<i>Uzaklarda Arama</i>	174
<i>Soğuk</i>	158	<i>Uzun Hikâye</i>	175
<i>Son Umut</i>	159	<i>Uzun Yol</i>	176
<i>Su ve Ateş</i>	161	<i>Ve Panayır Köyden Gider</i>	177
<i>Sürgün</i>	162	<i>Vezir Parmağı</i>	177
<i>Şarkı Söyleyen Kadınlar</i>	163	<i>Yaktın Beni</i>	179
<i>Taksim Hold'em</i>	164	<i>Yangın Var</i>	179
<i>Tamam Mıyız?</i>	165	<i>Yarım Kalan</i>	180
<i>Tatlım Tatlım</i>	166	<i>7. Koğuştaki Mucize</i>	181
<i>Tepenin Ardı</i>	167	<i>72. Koğuş</i>	182
<i>Tereddüt</i>	168	<i>Yol Ayrımı</i>	183
<i>Terkedilmiş</i>	169	<i>Yol Kenarı</i>	184
<i>Toz</i>	169	<i>Yozgat Blues</i>	185
<i>Toz Ruhü</i>	170	<i>Zefir</i>	186
		<i>Zenne</i>	186

İkinci Bölüm

BİR AVUÇ NOSTALJİ, 189

<i>Müjde... Bir Altın Ayımız Daha Oldu!...</i>	191
<i>"Öldüğümde Her Evden Bir Cenaze Çıkacak..."</i>	192
<i>Hoş Geldin Üç Arkadaş</i>	193
<i>Hülya Koçyiğit: Gerçek Bir Primadonna</i>	195
<i>Mahsun'un Öğrenme Zamanı</i>	196
<i>Mahsun'la Neler Konuştuk?</i>	198
<i>Sade, Ama Nostaljik Bir Gece ve Hikmet Bey'in Gözyaşları</i>	199
<i>"Gözyaşlarımla Alay Etmeye Ne Hakkımız Var!"</i>	200
<i>SIYAD Gecesi ve Nuri Bilge'nin Kazağı</i>	202
<i>Vurdun, Şimdi de Dinle Uluç!</i>	203
<i>Türkân Şoray ve Kitabı</i>	205
<i>Elemecilerin Ettikleri</i>	205
<i>Elveda Sinema Dergisi</i>	206
<i>Harika Bir Sinema-Müzik Buluşması</i>	207
<i>Cannes: "Türk Kışı"nın Şansı Var mı?</i>	208
<i>Kış Uykusu: Altın Palmiye'den Hemen Sonra İlk İzlenimler</i>	209
<i>Türkiye'nin Dünyadaki Yeni Elçisi: Russell Crowe</i>	211
<i>Çanakkale, Ermeniler, Russell Crowe... ve Karadeniz Kalkamı</i>	212
<i>Çanakkale Filmleri mi Dediniz?</i>	214
<i>Türker İnanoğlu Üzerine Birkaç Söz</i>	215
<i>Türk Sinemasında Güldürü Üzerine</i>	216
<i>Eleştirmenler ve İki Farklı Yaklaşım</i>	218
<i>Erol Büyükburç ve Cumhurbaşkanımız</i>	218

<i>İyi ki Doğdun, Arka Pencere</i>	219
<i>Sinematek... Yeniden</i>	220
<i>SİYAD 2016: Güzel Bir Törendi</i>	221
<i>“Erdoğan Sahnesi” Nedeniyle mi?</i>	223
<i>İKSV Ödülleri: Biri de Sevgili Mithat Alam’a</i>	224
<i>Kirk Douglas’ın 100. Yaşgünü, Benim 50. Meslek Yılım!</i>	226
<i>Antalya’da Yapılan Büyük Yanlışlık</i>	227
<i>Son Kitabım ve Son Söyleşilerim Üzerine...</i>	228
<i>Ah Hülya Ah... Yaktın Bizi!...</i>	229
<i>95 Yaşındaki Yorulmaz Usta ve Sultanın Mutluluğu</i>	232
<i>Allahtan En Azından Hacı Bekir Var!</i>	233
<i>Metin Akpınar’dan Ellerinizi Çekin Lütfen!...</i>	235
<i>Sadi Çilingir: Ölümün Kapısından Dönmek</i>	236
<i>Bir Sinema Yazarının Koronavirüs Günleri</i>	238
<i>50. Yılıma Kutlu Olsun, Fatoş</i>	241

Üçüncü Bölüm

ON YILIN BÜYÜK KAYIPLARI, 243

Dördüncü Bölüm

EN İYİ FİLMLER LİSTELERİM, 265

<i>Yıllara Göre Benim “En İyiler” Seçimlerim</i>	267
<i>Bugünden bakılınca: BANA GÖRE EN İYİ 60 FİLM</i>	269

YÖNETMEN ADLARI DİZİNİ, 271

Sunuş

Türk sineması eleştirilerimi uzun yıllardır düzenli biçimde topluyorum. Bir tür arşiv veya kaynak oluşturduklarını umarak... Yabancı filmleri yine yıllardır *Hayatımızı Değiştiren Filmler* adı altında kitaplaştırıyorum. Aynı düşünceyle... Gerçi buna bakıp da “Hayatımızı sadece yabancı filmler mi değiştiriyor?” diye soranlar olacaktır, olmuştur. Ama o elbette sembolik bir addi. Öyle başladı, öyle sürdürdük.

Bizim için kendi filmlerimiz elbette daha önemlidir. Onlar kuşkusuz kendi yaşadıklarımız ve onların oluşturduğu yakın tarihimiz içinde bambaşka anlamlar ve işlevler yüklenegelmişlerdir. O nedenle, her bir derlemenin başka bir adı olmuştur: benim *Umut* filmiyle tam 1970’te başlayan Türk sineması eleştirilerim, sonradan *Sinemamızın Umut Yılları: 1970-1980 Arası Türk Sinemasına Bakışlar* adıyla; sonraki on yılda *12 Eylül Yılları ve Sinemamız: 160 Filmle 1980-90 Arası Türk Sinemasına Bakışlar* adıyla kitaplaştı. (Yıllardır ortalarda olmayan kitaplar!)

100. Yıl Etkinlikleri ve Kitabım

1990’ların başlarındaki bunalım ve sonrası o çarpıcı yükselişte, yeni kitap için 15 yıl beklemişim: sanırım bilinçaltındaki o “yazılmaya değer bir şeyler olsun bari!” düşüncesiyle... Ve Aralık 2004’te *Sinemamızda Çöküş ve Rönesans Yılları-Türk Sineması, 1990-2004* kitabı çıkmış. Artık daha kapsayıcı bir yaklaşımla; daha uzun eleştirilerle... Sonrasında ise sinemamızdaki yükselişle, on yıl bile beklemek gerekmedi. Ve Mart 2011’de basılan *Sinemamızda Değişim Rüzgârları-Türk Sineması, 2005-2010* kitabım çıktı.

Ki bu son kitaba 2010 yılının tüm filmleri de katılmıştı: birkaçı dışında... (Bu kitapta üç tane var.)

Şimdi... O günden beri sinemamız daha da gelişti. Film sayısı ve seyirci oranları giderek arttı; dünyaya açıldı; buna koşut olarak daha çok ve daha önemli dış ödüller aldı. Ama şu oldu: arada 2014 yılında gelen sinemamızın 100. yılını kutlama olayı yaşandı. Bu olay biz gönlünü sinemaya vermişler, uluslararası deyişle sinefiller için elbette önemliydi. Ve ben o yıl oturup, bir *100 Yılın 100 Türk Filmi* kitabı hazırladım.

Aslında bu kitabı yıldönümünün tam tarihi olan ve Yeşilçam’ın yıllar boyu kutlamayı bir gelenek haline getirdiği kasım ayı (tam olarak 14 Kasım) günlerine denk getirmek istiyordum. Ama yayınevi (Remzi), kutlamaların yılın başıyla birlikte başlayacağını düşünerek öne almak istedi. Ve haklı çıktılar; çünkü gerçekten

de öyle oldu. Ama doğrusu benim canım çıktı!... Çünkü mart ayında çıkan kitap için, ben oturup 1930'lardan itibaren aklımda olan, eski kaynakların söz ettiği ya da ilk gençliğimde (hatta çocukluğumda) gördüğüm kimi filmleri öncelikle bulmak, sonra da izleyip seçmek ve de yazmak zorunda kaldım. Eski deyimiyle, gecemi gündüzüme katarak!...

Bu Kitap Niye Gecikti?

Denebilir ki: o filmlerin çoğu zaten tarafınızdan yazılmıştı... Evet, ama *Umut*'a kadar olan 20 filmi yazmak için, öncelikle iki-üç katına yakınının doğru dürüst kopyalarını bulmak ve hak ettikleri yazıları yazmak kolay iş değildi. Ayrıca anlatmışımdır; özellikle o kitabın önsözünde: daha yakın zamanların birçok filmi de yeniden izleyip yazmışımdır. *Kızgın Toprak*'tan *Masumiyet*'e, *Arabesk*'ten *Fetih 1453*'e... Ve bu beni çok rahatlatmıştı.

O kitaba son dakikada Onur Ünlü'nün geç görebildiğim *Sen Aydınlatırsın Geceyi* filmi almıştık. Sonrasında Altın Palmiye olarak sinemamıza en büyük ödülllerinden birini getiren Nuri Bilge Ceylan filmi *Kış Uykusu*'nu ise, ancak Ekim 2014'te çıkan ikinci basıma alabildik. Almamız gerekliydi; çünkü tam olarak 14 Kasım'da kutlanacak olan 100. yılın hayli öncesine denk geliyordu.

Ayrıca o yılki kasım ayının benim için özel önemine de değinmeliyim. Çünkü yıllardır ülkenin en ünlü ve saygın kitap fuarını düzenleyen TÜYAP o yılki "yılın yazarı" ödülünü bana vermişti: Herhalde sinemamızın 100. yılı kutlamalarının da etkisiyle... Ve tüm bunlar benim için unutulmaz günlere yol açmıştı.

Neyse... İşte böylece bu elinizdeki kitap biraz gecikti. Belki on yılın yarısına yakın bir dönemin en önemli filmlerinin (toplam 15 kadar film) zaten kitaplaşmış olması nedeniyle... Ama bu tümüyle geçersiz bir mazeretti. Çünkü –göreceksiniz– öylesine verimli bir dönem geçirdik ki... Ve söz edilmeye, anımsanmaya ve sinema tarihimiz için kayıt düşülmeye değer o kadar çok filmimiz var ki... Ben zaten o 15 filmi bu kitaba almadım –biri dışında. Yine de bu genel bakışın zenginliği beni şaşırttı. Umarım sizin için de aynı şey olacaktır.

Bu Kitaba Girmeyen 15 Film

Ama isterseniz burada o 15 filmi anayım. *100 Yılın 100 Türk Filmi* kitabımda olduğu için buraya almadığım, ama hem bu sunuşta, hem de listelerde adı geçecek olan... Yıllara göre gidersek:

Gölgeler ve Suretler (Derviş Zaim'in Türk Sanatları Üçlemesi'nden) • *Bir Zamanlar Anadolu'da* • *Dedemin İnsanları* • *Entelköy Efeköy'e Karşı* • *Kaybedenler Kulübü* • *Nar* • *Yeraltı* • *Ateşin Düştüğü Yer* • *Can* • *Fetih 1453* • *Lal Gece* • *Gözetleme Kulesi* • *Kelebeğin Rüyası* • *Jîn* • *Sen Aydınlatırsın Geceyi*

Bu filmlerin sonuncusu olan *Kış Uykusu*'nu ise bu kitaba da aldım. Çünkü o kitabın ilk baskısına girememişti. Ayrıca aldığı muhteşem ödülle (Altın Palmiye) burada yalnızca eleştirisiyle değil, birkaç yazıyla daha anılıyordu. O zaman: hoş geldin *Kış Uykusu!*...

Son On Yıl Üstüne İlginç Sayılar

Önce yıllara göre sayısal bilgileri vereyim. Artık İstanbul dışında –Bodrum’da– yaşayan, SİYAD’ta bana yıllarca genel sekreterlik yapmış olan sevgili dostum Deniz Yavuz’un verdiği bilgilere dayanarak... İşte önce son on yıldaki genel film sayıları; bunların yerli-yabancı ayrımı; özellikle bizim filmlerin toplam filmlerde giderek yükselen payları. Yaklaşık sayılarla...

Bu tabloda, biz ele almasak da bilgi açısından 2010 yılı da var.

Buna karşılık koronavirüse teslim olarak tam anlamıyla yarıda kalan 2020 yılı yok!...

Yıl	Toplam film	Yerli film sayısı	Toplam bilet sayısı	Yerli film bilet sayısı
2010	252	65	41 milyon	22 milyon
2011	288	70	42 milyon	21 milyon
2012	281	61	44 milyon	20.5 milyon
2013	321	86	50.5 milyon	30 milyon
2014	358	109	61.5 milyon	36.5 milyon
2015	405	138	60.5 milyon	34.5 milyon
2016	367	138	58 milyon	31 milyon
2017	391	148	71 milyon	40 milyon
2018	426	176	70 milyon	44.5 milyon
2019	401	148	60 milyon	34 milyon

Görüldüğü gibi, ülkemizde ithal edilen ve çekilen filmlerin toplam sayısı bu on yılda sürekli artmış; 200’lerden başlayıp 400’lere ulaşmıştır. Satılan toplam bilet sayısı kabaca 40 milyondan 70 milyona çıkmış; ancak son yılda (2019) bu sayı 60 milyona inmiş yapmıştır. Elbette hepsi irdelenmesi ve üzerinde düşünülmesi gereken nedenlerle...

Bu toplam içinde yerli-yabancı film bilet oranı ise başlarda yarı yarıya idi. Yani yerli-yabancı filmler, satılan biletleri kabaca % 50’şer olarak paylaşmıştı. Ama 2013’lerden itibaren bu oran yerli filmler lehine değişmiş gözüküyor. Yüzde 60’lara kayarak... Ve 2018 yılında zirveye çıkmış olarak... Bu durumun, elbette Amerikan sinemasını saymazsak ve de bir ölçüde Fransız sinemasını dışarıda bırakırsak, dünyada tek örnek olduğunu daha önce de yazıp çizmiştik; bir kez daha yineleyelim.

Popüler Filmleri Sevmek ya da Sevmemek

Bu durumda kuşkusuz genç işi, yaratıcı ve sanat kaygıları da güden bir “auteur” sinemasının gelişmesi kadar, kitleye dönük popüler sinemanın dev adımlarla büyümesinin de katkısı var; hem de çok büyük... Yani tüm o *Recep İvedik*’ler, *Deliha* veya *Görümce*’ler; *Düğün Dernek* veya *Çalgı Çengi*’ler; Cem Yılmaz, Yıl-

maz Erdoğan, Ata Demirer filmleri... *Eyyvah Eyvah*, *Temel*, *Selam* veya *Kurtlar Vadisi* gibi seriler... Veya Mahsun Kırmızıgül ya da Özcan Deniz filmleri...

Ama işte, bir ulusal sinema da budur. Yıllar öncesinin Ulusal Sinema tartışmalarına dönmek istemiyorum. (Bunu şu günlerde yazmakta olduğum anılarımın ikinci cildinde yapmaktayım.) Ama tüm o adını duyuran, ağırlığını koyan ulusal sinemalarda da öyle olmuyor mu? Fransa'dan Hindistan'a onlar da, o büyük pazar paylarını, aynı biçimde popüler filmler sayesinde elde etmiyorlar mı?

Kaldı ki kendi adıma –defalarca yazıp söylemişimdir– popüler sinemayı asla reddetmedim; hatta küçümsemedim. O sinemanın çok sıkı bir takipçisi değilim; hatta yanına yaklaşmak bile istemediğim filmler, seriler veya oyuncular da oldu.

Ama yine de kitle sinemasının en ilginç örneklerini izledim ve yazdım. Hatta kimilerini en iyi film listelerime de aldım.

Son On Yılın Gişe Şampiyonları

Bu nedenle, bu son on yılın gişe şampiyonu filmlerinin de bir listesini ekliyorum: ilk beşer filmle yetinerek... Ve yine Deniz Yavuz'un bilgileriyle:

Yıllara Göre Gişe Şampiyonları

2010

1. *New York'ta Beş Minare*
2. *Recep İvedik 3*
3. *Eyyvah Eyvah*
4. *Vahşi Batı*
5. *Av Mevsimi*

2012

1. *Fetih 1453*
2. *Evim Sensin*
3. *Berlin Kaplamı*
4. *Sen Kimsin?*
5. *Moskova'nın Şifresi: Temel*

2014

1. *Recep İvedik 4*
2. *Eyyvah Eyvah 3*
3. *Pek Yakında*
4. *Unutursam Fısılda*
5. *Deliha*

2016

1. *Dağ 2*
2. *Kardeşim Benim*
3. *Dedemin Fişi*
4. *Osman Pazarlama*
5. *Görümce*

2011

1. *Eyyvah Eyvah 2*
2. *Aşk Tesadüfleri Sever*
3. *Kurtlar Vadisi/Filistin*
4. *Allah'ın Sadık Kulu*
5. *Anadolu Kartalları*

2013

1. *Düğün Dernek*
2. *CM101MMXI Fundamentals*
3. *Celal ile Ceren*
4. *Kelebeğin Rüyası*
5. *Selam*

2015

1. *Düğün Dernek 2*
2. *Mucize*
3. *Ali Baba ve 7 Cüceler*
4. *Kocan Kadar Konuş*
5. *Selam: Bahara Yolculuk*

2017

1. *Recep İvedik 5*
2. *Ayla*
3. *Aile Arasında*
4. *Çalgı Çengi: İkimiz*
5. *Yol Arkadaşım*

2018

1. *Müslüm*
2. *Arif V 216*
3. *Ailecek Şaşkınmız*
4. *Yol Arkadaşım 2*
5. *Deliha 2*

2019

1. *7. Koğuştaki Mucize*
2. *Recep İvedik 6*
3. *Organize İşler: Sazan Sarmalı*
4. *Kral Şakir: Korsanlar Diyarı*
5. *Cep Herkülü: Naim Süleymanoğlu*

Kitaba bakarken, bu filmlerin önemli bir bölümü karşınıza gelecek. Gelmeyecekler için günahlarım affola!... Ama buna karşılık sizlere görmediğiniz, hatta belki adını bile duymadığınız, ya da unutuverdiğiniz o kadar film ve bunlara gönül koymuş yaratıcılar tanıtacağım ki, sanırım tüm o günahlarım bağışlanır...

Eski Kuşak; Yaratıcı Ustalar

Evet, filmlere ve yönetmenlere bir genel bakışa geçerseniz... 2010-2020 arasında eski kuşak pek az çalıştı. Şerif Gören sadece *Ay Büyürken Uyuyamam*'ı çekti. Erden Kıral göremediğim *Yük* ve de *Gece* ile veda etti. Sinan Çetin, Nesli Çölgeçen, İsmail Güneş, Aydın Sayman benim görebildiğim birer filmle bu tabloda yer aldılar. Bence sadece Güneş'in –Oscar adayımız olan– *Ateşin Düştüğü Yer* filmi anılmaya değerdi. Osman Sınav ve Ömer Vargı ise ikişer filmle ayrıldılar.

Türkân Sultan ise sadece yönetmen-yapımcılığını yüklediği *Uzaklarda Arama* ile karşımıza geldi. Ama ne geliş!... Kendi adıma çok sevdim bu filmi; ama bunda hayli yalnız kaldım.

İşe 1990'larda başlayan o ünlü “yaratıcı kuşak” yine iyi işlerle karşımıza geldi. Yani sinemamızı filmleri ve ödülleriyle gerçek anlamda dünyaya açan yarım düzine isim: Nuri Bilge Ceylan, Reha Erdem, Zeki Demirkubuz, Derviş Zaim, Yeşim Ustaoglu, Semih Kaplanoglu. Ki o, 2000 yılında ilk adımını atmıştı.

Böylece Nuri Bilge üç filmiyle on yıla damgasını vurdu: *Bir Zamanlar Anadolu'da*, *Kış Uykusu* ve *Ahlat Ağacı*. Ama ne filmler! Ve ne damga! Reha Erdem, Zeki Demirkubuz ve Derviş Zaim de üçer, Yeşim Ustaoglu ve Semih Kaplanoglu ise ikişer filmle son yılların sinema şölenine katıldılar.

Tayfun Pirselimoglu'nun üç filmi için de aynı şey söylenebilir. Ümit Ünal'ın da üç filmi var gözüküyor; ama ben sadece *Nar*'ı görebildim ve çok sevdim. Reis Çelik ve Yavuz Turgul'un tek filmleri var. Az, ama öz film yapan sanatçılardır bunlar... Önceki filmleriyle ilgi gören Seren Yüce ve Atalay Taşdiken birer filmle kaldılar. Seyfi Teoman da öyle; ama onunki çok erken ölümünden kaynaklanıyordu.

Popüler Sinema ve Komedinin Ustaları

Daha popüler bir sinemanın adlarından Serdar Akar kitaba üç, Kudret Sabancı, Uğur Yücel, Ömer Faruk Sorak, Tolga Örnek, Yüksel Aksu, Umur Turagay ikişer filmle girdiler. Mahsun Kırmızıgül ve onun gibi şarkıcılıktan gelen Özcan Deniz de öyle.

Daha-daha popüler filmlere eğilirsek... Hakan Algül tam dört filmle karşımız-

da... Kıvanç Baruönü ve Ozan Açıktan ise ikiyeşer... Yine güldürüleriyle tanınan Togan Gökbakar, Murat Şeker, Sermiyan Midyat'ın birer filmlerini görmüşüm. Ama Recep İvedik'le yollarımız bu dönemde hiç kesişmemiş!... (Eskiden yazdığım olmuştur.)

Popüler deyince sanırım Mehmet Ada Öztekin'i de anmak gerek. Bu toplamda üç filmini anıyorum; ama en çok sonuncusu önemli. Çünkü 7. *Koğuştta Mucize*, malum, beş buçuk milyon seyirciyle 2019'un gişe şampiyonu oldu.

Komedinin Zirvesindekiler

Komedinin zirvesinde oturanlara gelince... Cem Yılmaz üç filmiyle anılıyor. Aslında bir tane daha var; ama onu, yani *Karakomik Filmler*'in ikincisini biz sinema yazarlarına göstermediği için görüp yazamadım. Tıpkı Kırmızıgül'ün *Mucize 2: Aşk* filmi gibi...

Kusura bakmayın, ama bizim de onurumuz var. Sen filmine şık galalar yapıp da bir alçakgönüllü "basın gösterimi"ne tenezzül etmezsen, biz de onu yazmayız. Hayatını sinemaya adanmış insanlara yapılacak şey değildir bu... Böylece senin filmin de Dorsay'ın kaynak-kitabında yer almaz!...

Yılmaz Erdoğan ise üç filmiyle burada. Ama onun ayrıca BKM-Beşiktaş Kültür Merkezi adlı tiyatro ekibinin tüm oyunları kadar tüm filmlerinin de arkasındaki isim olduğunu hatırlatayım. Minnet ve sevgiyle...

Birkaç Ustayı Anmak

Üç ustayı daha anayım. Özellikle ikisi bu yıllarda müthiş aktif oldular. Çağan Irmak en çalışkan olanıydı. Tam altı filmiyle gönüllerimizi şad etti; gözyaşlarımızı kıskırttı... Onur Ünlü de bana göre inanılması zor işler yaptı. Öylesine yoğun ve üretkendi ki... Beş filmiyle bu kitaba girdi –ki göremediğim biri daha var. Ve başta *Leyla ile Mecnun*, kült olan TV dizileri çektii. Bir üçüncüsüyse benim *Sonbahar*'dan beri usta saydığım Özcan Alper'di. Ve iki filmiyle yine başarılıydı.

Bunlara *Uzak İhtimal*'le tanıyıp sevdiğimiz Mahmut Fazıl Coşkun'un bu dönemdeki *Yozgat Blues*'u eklenmeli.

Ayla ile Başlayan Akım

Ama bu dönemde damgasını vuran iki temel şey daha var. Biri popüler kitle sinemasına *Ayla* ile adım atan bir ekibin filmleri. Bu filmi de benim kadar sevip savunan başkası çıkmadı!... Ama filmin de, bu kitaba giren yazımın da hep arkasındaydım; öyle kalacağım. Bu tür sinemanın da iyisine iyi demek zorundayız çünkü... Ve bu ekip bize gerçek, otantik ve unutulmuş kendi ulusal kahramanlarımızı hatırlamayı öğretti: emek ve para harcanmış, belli bir sinemasal düzeye de ulaşmış filmlerle...

Böylece *Müslüm*, *Cep Herkülü*: *Naim Süleymanoğlu*, *Çiçero*, *Türk İşi Dondurma* gibi o ekibin ya da *Bizim İçin Şampiyon*, *Hürkuş*: *Göklerdeki Kahraman* gibi başka yapımcıların filmleri, bize ekibin asıl yönetmeni Can Ulkay kadar (üç film), eskilerden Serdar Akar, Kudret Sabancı ve yenilerden Özer Feyzioğlu,

Hakan “Kette” Kırvavaç, Ahmet Katıksız gibi isimleri de tanıttı. Bu tarz bir sinemayı ben kişisel olarak hiç küçümsemiyorum. Ve tarihimizi öğrenmek açısından da ciddiye alıyorum.

Fırtına Gibi Gelen Yeni Kuşak

Ama en önemlisi o yeni kuşak. Öyle bir esti ki... Üç filmiyle Emin Alper... Yine üç filmiyle benzersiz kadın yönetmen Pelin Esmer... İki filmiyle Tolga Karacelik... Aykırı cinsellik üzerine iki cesur filmle M. Caner Alper-Mehmet Binay ikilisi... İkişer filmle Nihat Durak ve Murat Saraçoğlu.

Pelin Esmer’in ardından gelen ilginç bir kadın yönetmenler kuşağı: İlksen Başarır, Çiğdem Vitriyel; birer filmle de olsa Belma Baş, Gözde Kural, Ceylan Özgün Özçelik, Ceyda Torun, Emine Emel Balcı, Serra Yılmaz, Yeşim Sezgin... Fransa’daki sesimiz Deniz Gamze Ergüven; Almanya’daki Aslı Özge.

Ve başkaları. Sadece birer filmle kalmış olsalar da “ama ne film!” dedirtenler... *Daha* ile Onur Saylak; *Sivas* ile Kaan Müjdeci; *Aydede* ile Abdurrahman Öner; *Kutsal Bir Gün*’le Serdar Temizkan; *Nebula* ile Tarık Aktaş; *Toz Ruh* ile Nesimi Yetik... *Albüm*’le Mehmet Can Mertoğlu; *Uzun Yol*’la Nihat Seven; *Renksiz Rüya* ile Mehmet Ali Konar...

Aslında dört film çekmiş olsa da bu kitaba *Kusursuzlar*’la giren Ramin Matin... Birkaç film arasından *Can*’la sıyrılan Raşit Çelikezer. Yine birkaç film yöneten, ama aslında sıkı bir yapımcı olan Faruk Aksoy’un büyük para ve emekle çektiği *Fetih 1453*... Üç filmi olsa da bu toplama *Ölümlü Dünya*’yla giren Ali Atay... İkişer filmleri olsa da *Küçük Şeyler*’le giren Kıvanç Sezer ve *Körfez*’le giren Emre Yeksan.

Unutulmuş Filmleri Nasıl Kurtardım?

Bu arada önemli bir şey söylemek istiyorum. Tam yeri çünkü...

Bu kitabı oluştururken, kimi filmler üzerine dört başı mamur eleştiriler değil, sadece alınmış notlar buldum. Kimi zaman festivallerde izlenmiş, ama ya sonradan gösterime çıkmamış, ya da çıksa bile benim oturup tam bir yazıya dönüştürme fırsatı bulamadığım filmler.

Ama eğer o notlar yeterince uzun ve detaylı ise; eğer benim film üzerine görüşlerimi doyurucu biçimde yansıtıyorsa; üzerinde biraz çalışıp onları tam bir eleştiri yazısına dönüştürdüm. Bunu yapmış ve şu filmleri ortak belleğimize kazandırıp “unutulmaktan kurtarmış” olmakla iftihar ediyorum:

Küf • Meryem • Menekşe’den Önce • Mavi Ring • Uzun Yol • Kutsal Bir Gün • Kusursuzlar • Benim Dünyam • Nefesim Kesilene Kadar • Trans İstanbul / İstanbul United

Evet, ben bu filmleri naçizane hatırlatıp gündeme getirmekten çok mutluyum. Ki belki en parlak örneği *Kutsal bir Gün*’dür. O filmi hiç hatırlamıyordum; yönetmenin adını bile unutmuştum. Ama yazım, daha doğrusu notlarım öylesine tutkulu ve inandırıcıydı ki... Hem kitaba aldım; hem de “en iyiler” listesinde gereken yere koydum.

Ne Oldu O Yönetmenlere?

Peki ama, o yönetmenler neredeler, ne oldular? Daha 2010 yılında yaptığı filmi *Press*'i çok sevdiğim Sedat Yılmaz niye devam etmedi? *Kutsal Bir Gün*'ün yaratıcısı Serdar Temizkan'a ne oldu? *Körfez*'in Emre Yeksan'ı, *Kedi*'nin Ceyda Torun'u, *Sivas*'ın Kaan Müjdecı'si bize niye yeni müjdelere gelmediler? Sinema yazarımız Ceylan Özgün Özçelik bize *Kaygı*'dan sonra başka film sunmayacak mı?

Ve en azından son dönemin harika çocukları... Emin Alper, Tolga Karaçelik, Onur Saylak, Tarık Ateş... Kıvanç Sezer, Serhat Karaaslan, Emre Erdoğan... Mehmet Can Mertoğlu, Mehmet Ali Konar ve diğerleri... Devam edecekler mi? Ve bizlere yeni sinema şölenleri sunacaklar mı?

Biliyorum, sinema nankör bir meslek. Ama bizler, bu yaşta bile sinema üzerine yazmaktan nasıl vazgeçememiş isek, onlar da film yapmaktan vazgeçmemeli.

Dışardaki Türkler ve Bize Gelen Yabancılar

Bir de "dışardaki Türkler" var. Öncelikle de Fatih Akın ve Ferzan Özpetek ikilisi. Ama ben eskiden beri onların filmlerini bizim filmlerin arasına almayı seçmişimdir. Çünkü malum, Türklüklerini hiç unutmamışlar, bizimle ilişkilerini hep korumuşlar, tipik bizden öğeleri ve temaları hep filmlerine dahil etmişlerdir. Bu kitapta onlara Almanya'daki kadın yönetmenimiz Aslı Özge ve Fransa'da olup her yerde (Türkiye, ABD) çalışan Deniz Gamze Ergüven de katılmıştır. Sonuncusunun bizde çektiği *Mustang* filmi en iyiler listesinin başlarına geçerek.

Ama o kadar da değil. Bu kitapta bizimle ciddi biçimde ilişkili başka filmleri de cömert biçimde kullandım. Listelere almasam da... Çünkü onları bu kitabın çerçevesi içinde bulup tanımamız önemliydi. Böylece Russell Crowe'nın ünlü filmi *The Water Diviner – Son Umut* da kitaba girdi. Birkaç özel yazıyla birlikte... Eee, Cem Yılmaz ve Yılmaz Erdoğan'ın büyük dostları, bu kadarını elbette hak ediyordu!...

Ama başka filmler de var. Özellikle yabancıların ülkemizde çektikleri filmler. *Babam İçin – Will, Taksim Hold'em, Trans Istanbul, Istanbul United*... Kimisi belgeselle karışık... Bir de Türk-Japon ortak-yapımı var: tarihte ilk ve olasılıkla son kez... Bir Japon yönetmenin filmi *Ertuğrul*, tarihimizin acı olaylarından "Ertuğrul faciası"na ışık tutuyor.

Değişik Denemeler ve Soner Yalçın'ın Filmi

Belgesel deyince Türk belgeselleri de var: Az olsa da... *Ekümenopolis – Ucu Olmayan Şehir, Menekşe'den Önce, Madımak: Carina'nın Günlüğü, Merhaba Güzel Vatanım, Sabah Yıldızı: Sabahattin Ali*... Bir tür belgesel canlandırma olan *Çanakkale 1915... Çirkin Kral Efsanesi*... Keşke daha çok görebilseydim; keşke daha çok olsaydılar...

İlginç bir not: Bu filmlerden biri, *Menekşe'den Önce*, ünlü bir gazetecinin adını taşıyor: *Sözcü*'nün değerli yazarı Soner Yalçın. Yazar Sivas'ta yaşanan o meşum Madımak oteli faciası üzerine bir film yapmaya girişiyor: 2013 yılında... Ama bir süre sonra tutuklanıyor. O içeri girince, projeyi arkadaşları bitiriyor. Ama isimle-

rini açıklamıyorlar ve film, hep ve hâlâ, onun adıyla anılıyor. Notlarımı okuyun; tüm o olumsuz koşullara karşın, ilginç bir yapım olduğunu göreceksiniz.

Ve birkaç ayrıksı (istisnai) film... Bir canlandırma olan *Kötü Kedi Şerafettin*. Ve de oyuncularla canlandırmayı karıştıran *Köstebekgiller: Perili Orman*. Bu tür zor denemelere girişenlere ancak şapka çıkarılır!...

Korona Günlerinin Damgası

Bu kitap elbette yazıldığı dönemin açık koşulları ve artık tarih olmuş gerçeklerin damgasını taşıyor. Tarih boyunca hep olageldiği gibi... Ama farklılıklar ve kendine özgü çarpıcılıklar da içeriyor. Çünkü Çin’de biraz daha önce başlamış olsa da tüm dünyada kabaca Mart 2020’nin tam ortasından itibaren bütün ülkeleri, coğrafyaları ve kültürleri pençesi altına almış olan bu olay, tarih boyunca yaşanmış o meşum salgınların bilinen en yaygını, en ölümcülü olup çıktı. O yüzyıllar boyu dehşet masalları gibi anlatılıp söylenmiş olan tüm o ortaçağ vebalarını, İspanyol griplerini, sarıhummaları ve başka şeyleri yaşamış insanlık, kimi zaman yakın kimi zaman uzak o kitlesel faciaları bu çağda yaşamının şaşkınlığı ve dehşeti karşısında apışıp kalmıştı. Tam da teknoloji çağının zirvesine ulaşmış olmanın heyecanını ve bunun getireceği sayısız keyifleri beklerken, karşısına çıkıveren o eski ve kokuşmuş maske: ölüm!...

40 Yıldır Yaptığım İş...

Ama durumun benim için özel bir inceliği de vardı. Ben tutkulu ve verimli sinema yazarı Atillâ Dorsay kimliğiyle, zaten zaman kadranının belli noktalarında oturup hemen aştığımız dönemin, onun sinemasının ve bunların benim tarafımdan görülüp yazılmış seçme filmlerinin dökümünü yıllardır kitaplarda toplayıp sinema tutkunlarının tüketimine açıyor değil miydim? Kabaca son kırk yıldır...

Ve bunu genelde onar/on beşer (bazen o kadar sabredemeyip beşer) yıllık bakışlarla vermeyi âdet haline getirmemiş miydim?

Bu durum daha baştan itibaren o dönemi tüm uğursuzluğuna rağmen, hayatımla tam bir uyum içinde, neredeyse istenmiş ve tutkuyla gerçekleşmesine başlanmış bir çaba haline getirdi. Elbette olaya öylesine kişisel bakmıyor, çağımızın milyonlarca ölüme ve sayısız trajediye yol açan bu olayına içerdiği tüm boyutlarla ve gerçek bir aydın tavrıyla yaklaşmaya çalışıyordum. Ayrıca en azından bizim yönetimimizin benim kuşağıma, “65 yaş üstü” kuşağına getirdiği tehditkârdan hakaretimize, alaycıdan merhamliye tüm o farklı davranış biçimleri senfonisini de öfkeden meraka, şaşkınlıktan ürpertiye, hak ettikleri farklı davranış biçimleriyle karşılayarak...

65 Yaş Üstü Ev Ödevlerini Yapıyor!...

Böylece zaman akıp geçti. Pastanın kreması belki aynı dönemde dünyanın hemen tüm ülkelerinde –özellikle de en büyüklerinde– düşünülebilecek, ama çoğu hayal bile edilemeyecek derecede garip, itici, irkiltici, grotesk, karikatürel politik liderler sunmak olan bu dönem varlığını sürdürdü, hâlâ da sürdürüyor.

